

אכיפה מינהלית

רקע

1. לפי סעיף 8(א) לחוק הסדרים במשק המדינה (תיקוני חקיקה להשגת יעדי התקציב), תשנ"ג-1992, "מועצה חט"ל בכל שנת כספים ארוונה כללית, על הנכסים שבחחומה שאינם אדמת בניין; הארוונה תחושב לפי יחידת שטח בהתאם לסוג הנכס, לשימוש ולמקומו, ותשולם בידי המחזיק בנכס".
2. ארוונה היא מס מוניציפאלי החל על מחזיקים בנכס (בעל הנכס או שוכר) שנמצא בשטח שיפוטה של הרשות המקומית.
3. מדי שנה מפרסמת העירייה צו ארוונה בו נקבע כי המועד לתשלום הארוונה במלואה יחול בתחילת השנה הקלדנרית (1 בינואר). העירייה מאפשרת פריסה ל-6 או 12¹ תשלומים צמודים למדד (להלן - **הסדר**), בהתאם לחוק הרשויות המקומיות (ריבית והפרשי הצמדה של תשלומי חובה), התש"מ-1980 (להלן - **חוק הפרשי הצמדה**).
4. צו הארוונה מגדיר מהו חוב ארוונה בפיגורים וקובע כי "לא פרע מחזיק במועד 2 תשלומים או יותר ע"פ ההסדר... - יתבטל ההסדר ומלוא חיוב הארוונה יעמוד לפרעון מיידי..." סעיף 2 לחוק הפרשי הצמדה קובע כי "תשלום חובה שלא שולם תוך 30 ימים מהמועד שנקבע לשילומו, ישולם בחוספת תשלומי פיגורים".
5. סעיף 1 לחוק אכרזת המסים (גביה) (ארוונה כללית ותשלומי חובה לרשויות המקומיות) (הוראת שעה), תש"ס-2000, קובע: "...החובות לרשות המקומית יהיו מס כמשמעותו בפקודה [המסים (גביה)]." זו הסיבה לכך שגביית ארוונה ותשלומי חובה אחרים (כגון: אגרות בנייה, היטלי פיתוח והיטלי השבחה) מטופלים לפי פקודת המסים (גביה). רשויות מקומיות רשאיות לנקוט בהליכי גבייה לגביית ארוונה ותשלומי חובה אחרים גם לפי סעיפים 305-323 לפקודת הערירות.
6. הרשות המקומית רשאית לבחור בין שני מסלולים להליכי גביית החובות: אכיפה מינהלית או אכיפה משפטית. משעה שפתחה הרשות המקומית בהליכי גבייה מכוח אחד המסלולים, עליה למצותו לגבי אותו חוב. לפיכך, אין הרשות רשאית לנקוט כנגד אותו חוב בשני האפיקים במקביל או שמא לזנוח לפתע מסלול אחד ולנקוט בהליך אחר.
7. **הליכי אכיפה מינהלית** ננקטים מכוח סעיפים 4-6 לפקודת מסים (גביה) ומפורטים בסעיפים 305-314 לפקודת הערירות, על-פי הנחיית היועץ המשפטי לממשלה מספר 7.1002 בנושא הפעלת הליכי גבייה מנהליים לפי פקודת המסים (גביה) מפברואר 2012 והוראות רגולטוריות נוספות.

¹ אפשרות לתשלום חודשי של חיוב ארוונה (פריסה של 12 תשלומים) אושרה החל משנת 2014. עד מועד זה בוצעו חיובים דו-חודשיים.

האכיפה המינהלית מונה מספר שלבים רציפים :

- שליחת מכתב דרישה ראשון - הליך הפותח את הליכי הגבייה (להלן - **הודעה ראשונה**):
 סעיף 306 לפקודת העיריות קובע: "אם סכום המגיע לחשבון ארנונה שהוטלה לפי הוראות הפקודה לא שולם, תוך מישה עשר יום מיום שחל פרעונו, תומצא לחייב בתשלומי הודעה בכתב, בה יידרש לשלם את המגיע תוך חמישה עשר יום לאחר שהומצאה ההודעה."
 - שליחת דרישה לתשלום מידי - פקיד הגבייה נותן כתב הרשאה לגובה מסים, המסמך אותו לשלוח מכתב נוסף עם הדרישה לתשלום מידי של החוב (להלן - **דרישה לתשלום מידי**).

- הליכי גבייה מעשיים, כגון עיקול חשבון בנק, עיקול מטלטלין או רישום הערת אזהרה ברשם המקרקעין.

סעיף 309 לפקודת העיריות קובע: "לא שולם הוב כחום מישה עשר יום לאחר המצאת ההודעה כאמור, יהיה לארנונה, בפיגור, וראש העירייה רשאי ליתן צו הרשאה בחתימת ידו ובחותמת העירייה המופנה לגובה הארנונה ומורה לו לדרוש תשלומי אלתר, ואם לא ישולם - לגבותו על ידי תפיסת מיטלמליו של החייב ומכירתם, באופן שנקבע להלן."

8. **אכיפה משפטית** ננקטת מכוח סעיף 317 לפקודת העיריות המאפשר לרשות המקומית להגיש תביעה אזרחית כנגד החייב.

9. להלן נתוני יתרות חוב בגין ארנונה לשנים 2009-2014 כפי שהוצגו בדוחות הכספיים המבוקרים של העירייה:

שנה	ארנונה מגורים, אש"ח	ארנונה עסקים, אש"ח	חובות מסופקים, אש"ח	סה"כ חוב בגין ארנונה, אש"ח
2009	89,834	98,776	300,648	489,258
2010	91,357	125,639	300,648	517,644
2011	88,588	12,372	417,077	518,037
2012	84,078	51,659	474,965	610,702
2013	90,879	52,924	526,093	669,896
2014	84,218	50,617	576,273	711,108

10. האחריות על גביית חובות ארנונה מוטלת על אגף גבייה ואכיפה (להלן - **האגף או אגף הגבייה**), והיא מבוצעת באמצעות שתי יחידות:

ף יחידת קבלת קהל - אחראית על גבייה שוטפת וטיפול בפניות התושבים.

ף יחידת האכיפה - אחראית על הליכי אכיפה מינהלית ומשפטית.

11. בהתאם לנתונים שהופקו מהמערכת העירונית לניהול האכיפה, הליכי אכיפה מינהלית (הודעה ראשונה, דרישה לתשלום מידי, עיקול בנק, עיקול מטלטלין ורישום הערת אזהרה) הופעלו כנגד עשרות אלפי חייבים:

שנה	מגורים	עסקים**
2012	15,901	
2013	15,299	
2014	22,731	5,599

שנה	מגורים	עסקים**
*2015	24,384	5,540

* עד ל-31.8.15 (מועד הפקת המידע מהמערכת)
 ** נתוני הליכי אכיפה מינהלית בנכסים המשמשים לעסקים לתקופה 1.1.14-31.8.15. בשנת 2014 שודרגה מערכת האכיפה בנכסים המשמשים לעסקים, לכן הנתונים שהופקו מתייחסים לתקופה שמתחילה ב-1.1.14 בלבד.

עבודת הביקורת

1. מטרת הביקורת הייתה לבחון את נאותות הליכי האכיפה המינהלית שנוקט אגף הגבייה, בהתאם להוראות ותוך שמירה על יעילות ההליך.
2. הביקורת כללה בין היתר, את הפעולות הבאות:
 - א. פגישות עם מנהל האגף וסגניו, מנהלת יחידת האכיפה, עובדת דאז שהייתה אחראית על יחידת האכיפה המשפטית שהתמזגה עם יחידת האכיפה המינהלית ועובדים נוספים באגף.
 - ב. ניתוח קבצים ממוחשבים שהופקו ממערכת הגבייה העירונית (להלן - **מערכת גבייה**):
 - יתרה כספית (חובה או זכות) בכרטיסי המחזיקים בנכס, נכון ל-10.9.15 (להלן - **קובץ היתרות**). היתרה כוללת פירוט הנכסים וסוגי שירות בגינם נוצרה היתרה, כגון ארנונה לשנת 2012 או היטלי פיתוח.
 - פקודות יומן שבוצעו בשנים 2012-2015 בנכסים (להלן - **קובץ פקודות יומן**).
 - ג. ניתוח קבצים ממוחשבים שהופקו ממערכת האכיפה העירונית (להלן - **מערכת האכיפה**):
 - פעולות שבוצעו ותועדו במערכת האכיפה לצורך גביית חוב ארנונה לנכסי מגורים לתקופה 1.1.12-31.8.15.
 - פעולות שבוצעו ותועדו במערכת האכיפה לצורך גביית חוב ארנונה לנכסים המשמשים לעסקים לתקופה 1.1.14-31.8.15.²
 - ד. הביקורת איחדה את קובצי הפעולות למסד נתונים אחד (להלן - **קובץ הפעולות**), עליו בוצעו מרבית הניתוחים הממוחשבים. הקובץ כולל שני מסדי נתונים:
 - פעולות אכיפה שבוצעו - מספר משלם, נכס, מספר תיק שנפתח במערכת האכיפה, סכום החוב נכון למועד הפעולה, תאריך הפעולה, תאריך קליטת החוב במערכת האכיפה ועוד.
 - פירוט חובות לפי תקופת החיוב בגינה נוצר החוב (ארנונה 2012, ארנונה 2013 וכדומה) וסכום החוב המעודכן נכון למועד ביצוע הפעולה, כפי שהופיע בהודעה שנשלחה לחייב.
- ד. עיון ברשומות של יותר מ-300 תיקים שתועדו במערכת גבייה ובמערכת האכיפה.

² עקב העלות הגבוהה של הפקת הדוחות לא הופקו נתוני מערכת האכיפה הקודמת שהייתה בשימוש לגביית חוב ארנונה של מחזיקים בנכסים המשמשים לעסקים לפני שנת 2014.

3. העבודה התבססה על ניתוח קבצים ועיון במסמכים שנסרקו למערכת הממוחשבת. את, לאור הסברו של מנהל אגף הגבייה, שכל המסמכים נסרקו.
4. הביקורת לא כללה בדיקת נאותות הליכי אכיפה משפטית, גביית חוב כחוב מסופק או אבוד, הליכי משא ומתן, חתימה על הסכמי פשרה במסגרת הליכי הגבייה והליכי מחיקת חובות.
5. התקופה שנבדקה היא 31.8.15-1.1.12 לנכסים המשמשים למגורים ו-31.8.15-1.1.14 לנכסים המשמשים לעסקים.
6. הליך איסוף ממצאי הביקורת נערך בין החודשים יולי-דצמבר 2015.
7. טיוטות הדוח הועברו להתייחסות המבוקרים.

ממצאים

1. זיהוי חוב ארנונה

- 1.1 בהתאם לצו הארנונה, מועד תשלום הארנונה במלואו חל ב-1 לינואר של כל שנה קלנדרית. העירייה מאפשרת למחזיקים בנכסים לשלם את החיוב השנתי עד 31 בינואר או בהסדר תשלומים דו-חודשי ב-6 תשלומים שווים או בהסדר חודשי ב-12 תשלומים שווים. מועד התשלום חל ביום הראשון של תחילת תקופת ההסדר. חיוב שלא נפרע תוך שלושים יום ממועד תשלומו הופך לחוב בפיגור בגינו העירייה נדרשת להפעיל הליכי אכיפה. עם זאת, כל עוד לא מוצו הליכי ההשגה או הערעור לשומת ארנונה, הקבועים בחוק³, או שהמועד להגשתם טרם חלף, החוב אינו מוגדר כחוב סופי, ולא ניתן להתחיל בהליכי האכיפה בגינו. כל התשלומים בגין חיובי הארנונה נקלטים למערכת גבייה, בה מנוהלות היתרות בהתאם לחוק הפרשי הצמדה (הצמדה למדד מחירים לצרכן וריבית פיגורים על חוב בפיגור). חוב ארנונה בגין כל שנה מנוהל בנפרד. כך, לדוגמה, למחזיק שלא פרע חוב ארנונה בגין השנים 2012 ו-2013 יוצגו בכרטיס גבייה שתי שורות חוב נפרדות - אחת לכל שנה.
- 1.2 הליכי גבייה ואכיפה ננקטים ביחס לחוב ספציפי. החיובים מתבצעים בתדירות חודשית או דו-חודשית, לכן חלה על העירייה חובה להפעיל הליכי אכיפה כלפי כל חיוב שלא נפרע במועד והפך לחוב בפיגור. הגדרות במערכת האכיפה מאפשרות לאחד את החובות ולבצע הליכי אכיפה מינהליים זהים לכל החובות של מחזיק בנכס מסוים.

³ לפי סעיף 3א לחוק הרשויות המקומיות (ערר על קביעת ארנונה כללית), תשל"ו-1976, כל תושב רשאי להגיש השגה על שומת הארנונה השנתית שקיבל: "מי ש יוב בתשלום ארנונה כללית רשאי תוך תשעים ימים מיום קבלת הודעת התשלום להשיג עליה לפני מנהל הארנונה..." סעיף 4 לחוק זה קובע: "(א) מנהל הארנונה ישיב למשיג תוך ששים יום מיום קבלת ההשגה; (ב) לא השיב מנהל הארנונה תוך ששים יום - ייחשב הדבר כאילו ה לים לקבל את ההשגה, זולת אם האריכה ועדת הערר האמורה בסעיף, תוך תקופה זו, את מועד מתן התשובה, מטעמים מיו דים שייידשמו, ובלבד שתקופת הארכה לא תעלה על שלושים יום."

הניתוחים והבדיקות שערכה הביקורת מתייחסים להליכי אכיפה בחוב ספציפי של מחזיק בנכס ולא לחובות מאוחדים.

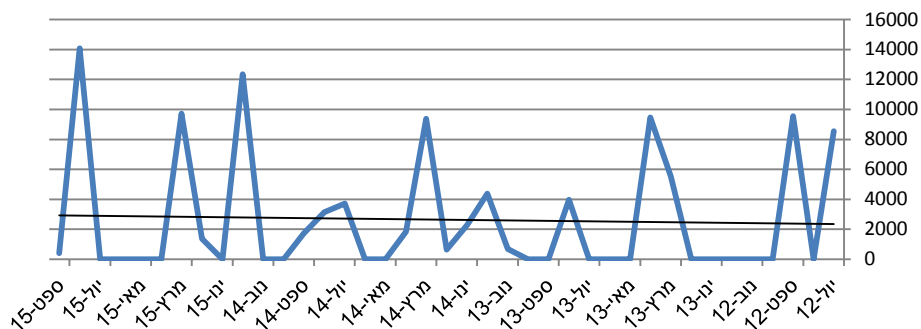
1.3 הליכי האכיפה מנוהלים במערכת אכיפה, ואילו החיובים השוטפים וקליטת התשלומים מנוהלים במערכת הגבייה אולם, לא קיים ממשק מקוון בין שתי המערכות, ולצורך סנכרון הנתונים, נדרשת פעולת משיכת נתוני חוב (חיובים בניכוי תשלומים) ממערכת הגבייה למערכת האכיפה.

מנהלת יחידת אכיפה מינהלית מריצה את התכנית הממוחשבת שמטרתה שליפת יתרות חוב עדכניות למועד ההרצה ממערכת גבייה ויצירה או עדכון תיקי אכיפה לכל נכס בנפרד למערכת האכיפה (להלן - **טעינת חוב**). ההרצה מתבצעת פעמיים-שלוש בשנת כספים, בחלוקה לאזורים גיאוגרפיים לפי שכונות העיר. רק לאחר טעינת חוב למערכת האכיפה ויצירת תיק אכיפה (או עדכון תיק קיים), מתחילה יחידת האכיפה בפעולה לגביית החוב, קרי: כל עוד החוב לא נטען למערכת האכיפה, אין מתקיימים הליכי אכיפה.

עם טעינת החוב, נוצר תיק החוב במערכת האכיפה. במידה שסכום החוב משתנה עקב תשלום חלק מהחוב או הוספת חוב חדש, נוצר במערכת תיק חדש. מערכת האכיפה אינה מאפשרת לעבוד במקביל על שני תיקי חוב, לכן התיק הקודם אמור להיסגר. בתקופה 8.2.15-7.9.14 ביצעו עובדי אגף הגבייה פעולות אכיפה בו-מנית בתיקים שונים של אותו חוב. על מנת לעקוף את מערכת האכיפה, נפתח קוד נפרד - קוד 68. לאחר 8.2.15 הופסק השימוש בקוד זה והחובות שנטענו למערכת האכיפה בתקופה

התרשים להלן מציג את מספר תיקי החובות שנטענו למערכת האכיפה בתקופה 1.1.12 עד 10.9.15:

טעינת החוב

1.4 מנהל האגף מכין מדי שנה תכנית עבודה שנתית להליכי אכיפה ומגיש אותה לאישור ראש העירייה והגזבר. התכנית כוללת תאריכים לביצוע סבבי אכיפה מנהלית במהלך שנה קלנדרית. כך לדוגמה, בתכנית לשנת 2015 נקבעו מראש ארבעה מועדים: 4.2.15, 10.5.15, 23.8.15 ו-15.11.15.

בסבב הראשון נקבע כי הודעה ראשונה תשלח ב-10.2.15, דרישה לתשלום מידי תשלח ב-22.3.15, וב-12.4.15 ינקטו הליכי אכיפה אקטיביים (עיקולים לבנקים,

כרטיסי אשראי, צד ג', רישום אזהרה בטאבו ועיקולי מטלטלין). באופן דומה נקבעו לוחות מנים לביצוע פעולות אכיפה בסבבים הבאים.

בכל פעולת אכיפה נקבע מהו סכום החוב המינימלי לגביו ינקטו ההליכים בהתאם לאופי שימוש בנכס (מגורים/עסקי), אזור גאוגרפי וגיל החוב.

לדברי מנהל האגף, כל עובדי האגף נדרשים לעמוד בלוחות ה מנים שנקבעו בתכנית.

1.5 הביקורת ערכה ניתוח ממוחשב של קובץ הפעולות וקובץ פקודות יומן במטרה לבחון

את מועד טעינת החוב למערכת האכיפה לעומת מועד היווצרות חוב בפיגור במערכת גבייה. לדוגמה, מועד תשלום בגין חיוב ארנונה לתקופה 6 שנת 2014 (נובמבר-דצמבר

2014) אמור להיות ביום הראשון של התקופה, קרי: 1.11.14. החיוב יהפוך לחוב בפיגור שלושים יום לאחר מועד זה - 30.11.14. לפי הנחיית היועץ המשפטי לממשלה,

נדרשת העירייה להודיע על כך לבעל החוב תוך 25 יום, דהיינו עד 25.12.14.

נמצאו כ-2,000 חיובים שהטיפול בהם החל כ-70 יום לאחר שהחוב הפך להיות חוב חלוט. עם את, נמצא כי הטיפול בחובות תאם לתכנית העבודה השנתית שאושרה.

תגובת מנהל אגף הגבייה:

"לכל אחד מ-2,000 המקרים המוזכרים יש הצדק וסיבה לנקיטת הליכים ומשלוח

הדרישה הראשונה בפרק הזמן של כל מקרה ומקרה, ואין חובה קטיגורית אפשרית

למשלוח דרישת התשלום על פי תוואי הפעולה הסטנדרטי. למשל, ייתכן שיש חוב של

חשבון תקופתי אחד ביום ה-55, ואילו ביום ה-70 יש חוב של שתי תקופות, ועדיף

להחל בדרישה הראשונה כאשר סכום החוב גבוה יותר."

2. שליחת הודעה ראשונה

2.1 היועץ הממשלתי לממשלה קבע כי "המועד למשלוח מכתב הדרישה הראשון - לאחר שחלפו 25 ימים מן המועד שבו הפך החוב לסופי".

סעיף 4(3) לעדכון פקודת הגבייה משנת 2014 קובע: "לדרישת התשלום שנשלחה בכתב לחייב לשלם את הסכום שהוא חייב לפרעו ושלא פרעו... יצורף שובר תשלום המאפשר

את תשלומו של החוב בתוך 14 ימים מיום משלוח דרישת התשלום."

2.2 עם טעינת חוב למערכת האכיפה מופעלת תכנית אוטומטית להכנת הודעה ראשונה

לבעלי החוב. מנהלת יחידת האכיפה מכינה קובץ של תיקי חוב לצורך הפקת הודעה

ראשונה. הקובץ נשלח להדפסה בבית דפוס ולהפצה לבעלי החוב.

2.3 בבדיקת קובץ הפעולות נמצא כי בכל התיקים הופקה הודעה ראשונה מן קצר לאחר מועד טעינת החוב.

החל משנת 2015 מצרף אגף הגבייה להודעה על קיום החוב גם את השובר לתשלום, בהתאם לדרישת החוק.

3. שליחת דרישה לתשלום מידי

- 3.1 סעיף 4(1) לפקודת המסים קובע: "הוטל על אדם נחוק סכום כסף בקשר לאיזה מס שהוא, ולא שילם אותו אדם את הסכום... לאחר שנשלחה אליו דרישה בכתב לשלם את הסכום שהוא ייב לפרוע ושלא פרעו, יתן פקיד גבייה⁴ כתב הרשאה לגובה מסים⁵ ובו יצטווה לדרוש מאת החייב לשלם מיד את הסכום המגיע ממנו ולגבותו..."
- היועץ הממשלתי לממשלה קבע כי "המועד למשלוח הדרישה לתשלום מידי - לאחר שחלפו 25 ימים ממועד שליחת מכתב הדרישה הראשון". בהמשך קבע היועץ המשפטי לממשלה כי פרק הזמן המרבי "בין מכתב הדרישה הראשון לבין מכתב הדרישה לתשלום מידי - צי שנה".
- 3.2 בכל הליך שליחת דרישה לתשלום מידי, מנהל אגף הגבייה אשר מונה כממונה על הגבייה, נותן כתב הרשאה לסגנית האגף שאותה מינה כגובת מסים, לשלוח דרישה לתשלום מידי לחייב.
- בבדיקת קובץ הפעולות נמצא כי בכל המקרים, פער ה מן בין מועד שליחת הודעה ראשונה למועד שליחת דרישה לתשלום מידי לא עלה על חצי שנה, בהתאם לדרישת היועץ המשפטי לממשלה.
- נמצא כי החל משנת 2015 גם לדרישה לתשלום מידי מצורף שובר לתשלום החוב, בהתאם לעדכון פקודת הגבייה.

4. הליכי גבייה מעשיים

- 4.1 סעיף 9(2) להנחיית היועץ המשפטי לממשלה קובע: "ככלל, הרשות חייבת לנקוט גבייה אקטיבית בטרם תוכל להיעזר בגבייה פאסיבית, דהיינו, להעדיף הליכים אקטיביים לפי פקודת המסים (גבייה), על פני גבייה פאסיבית. הכספים שהאזרח חייב לרשות הם כספי המס, שתשלומם נדרש להבטחת האספקה של שירותים ציבוריים וחברתיים לציבור כולו, ולכן יש לתת עדיפות להליכים שנועדו לגבות חובות בעילות ותוך פרק זמן קצר".
- דוגמאות להליכי גבייה אקטיביים: עיקול בידי צד שלישי (כגון עיקול חשבונות בנק של החייב או עיקול משכורת או עיקול מטלטלין), רישום הערת אזהרה על המקרקעין של החייב ברישום המקרקעין או הליכי אכיפה משפטית.
- לפי סעיף 8(1) להנחיית היועץ המשפטי לממשלה, "פרקי הזמן המרביים... שרשאית רשות לנקוט לפי פקודת המסים (גבייה)... לאחר מכתב הדרישה לתשלום מידי, ומן היום שנועד לרשות על נכסים שניתן לעקל ובין משלוח הודעה על הטלת עיקול ראשון - שנה".
- 4.2 להלן ריכוז מספר הליכי הגבייה האקטיבית (למעט הליכי אכיפה משפטית) כלפי בעלי חוב ארנונה שהפעיל אגף הגבייה בשנים 2012-2015. נתוני קובץ הפעולות מתייחסים לפעולות אכיפה שבוצעו בתקופה 1.1.12-31.8.15 בנוגע למחזיקים

⁴ "פקיד גבייה - עובד ציבורי ששור האוצר מינהו בהודעה ברשומות, להיות פקיד גבייה" (סעיף 1)2 לפקודת הגבייה).

⁵ "גובה מסים - לרבות מכתב וכל שמינהו ממונה על הגבייה לשמש בתפקידי גובה מסים." "ממונה על הגבייה - עובד ציבורי ששור האוצר מינהו, בהודעה ברשומות, להיות ממונה על הגבייה" (סעיף 1)2 לפקודת הגבייה).

בנכסים המשמשים למגורים, ובתקופה 31.8.15-1.1.14 בנוגע למחזיקים בנכסים המשמשים לעסקים:

מספר הליכים בשנת פעילות				הליך גבייה אקטיבי	שימוש בנכסים
2015	2014	2013	2012		
5,021	7,952	6,121	2,002	עיקול בנק	מגורים
2,569	2,152	264	1,570	עיקול מטלטלין	
10	-	-	-	רישום הערת אזהרה על מקרקעין	
1,373	2,615			עיקול בנק	עסקים
549	790			עיקול מטלטלין	
9,522	13,509				סה"כ

מנהל אגף הגבייה מסר כי רישום הערת אזהרה על נכסים של חייבים בלשכת רשם המקרקעין או ברשות מקרקעי ישראל בוצע תמיד. החל מאוגוסט 2015 הרישום מתבצע באמצעות מערכת האכיפה ולא כרישום ידני.

כמו כן, החלה העירייה ברישום על קיום חוב במשרד התחבורה לבעלי כלי רכב.

4.3 הפעלת הליכי גבייה מעשיים ללא שליחת דרישה לתשלום מיד

העירייה מחויבת להקפיד על סדר פעולות האכיפה המינהלית הנדרש. בטרם הפעלת הליכי גבייה אקטיביים עליה להודיע לחייב על קיום החוב בהודעה ראשונה ובדרישה לתשלום מיד.

בניתוח קובץ הפעולות אותרו הליכי גבייה אקטיביים ללא העברת דרישה לתשלום מיד לחייב:

שנת ההפעלה			שימוש בנכסים
2014	2013	2012	
-	12	2	מגורים
128			עסקים

להלן דוגמאות:

שנת החוב	חוב ארנונה נכון למועד הפעולה, בש"ח	מספר מחזיק (שלוש ספרות אחרונות)
2013	1,097	175
2012	11,373	533
2013	3,052	435
2014	2,813	874
2014	42,132	484
2013	1,149	856
2014	6,588	190
2014	2,721	248
2014	4,234	701
2014	2,022	540
2014	5,343	480

מבירור שערכו סגנית מנהל האגף וצוות הביקורת עם נציג החברה האחראית על מערכת הגבייה עולה כי מדובר בתקלה טכנית של המערכת. את, מאחר שסדר הליכי האכיפה נקבע במערכת בהתאם לדרישות רגולטוריות. הרשאה לביטול קביעת ההסדר קיימת רק לעובדי החברה הנ"ל ולעובדת מחלקת הבקרה במינהל כספים, שהועסקה בעבר בחברה זו והיא בעלת הרשאות-על לביצוע שינויים במערכת האכיפה.

נציג החברה מסר כי בתיקים הנ"ל המערכת לא תיעדה את הדרישה לתשלום מידי ואין באפשרותו להציג את המכתב. לדבריו, החברה תחקור את האירוע ותבדוק את הסיבות לתקלה.

לדעת הביקורת, אמנם אין מדובר בהיקף גדול של תקלות ביחס לכמות פעולות אכיפה שמבצע אגף הגבייה, אך לאור הסתמכותו של האגף על מערכת האכיפה וביצוע הליכי אכיפה באופן ממוכן, יש להפעיל מנגנון בקרה תקופתי לבחינת המערכת. כך לדוגמה, ניתן להפיק דוח ממוחשב לצורך איתור תיקים בהם בוצעו עיקולי בנקים ללא הפקת דרישה לתשלום מידי או דוח עיקולי בנק שלא הוסרו.

תגובת מנהל אגף הגבייה:

"כל נושא בחינת מערכת הגבייה מוסדר מזה מן רב באמצעות ערכת דוחות, ובפרט כאשר פעולות האכיפה המבצעיות אינן אפשריות מבלי שהופקו דרישה ראשונה ודרישה שנייה בפועל." [ההדגשה במקור]

יש להעיר כי אף שלטענתו של מנהל אגף הגבייה המערכת הממוחשבת אינה מאפשרת ביצוע עיקול לפני הפקת דרישה לתשלום מידי, מהחברה האחראית על מערכת הגבייה נמסר כי במידה שחייב כאמור יפנה לעירייה בבקשה לעיין במכתב הדרישה, לא ניתן יהיה להפיק מכתב זה.

4.4 שיהוי בהפעלת הליכי גבייה מעשיים

כאמור, היועץ המשפטי לממשלה קבע פרק מן מרבי של שנה ממועד שליחת דרישה לתשלום מִיָּדִי עד מועד הפעלת הליכי גבייה מעשיים.

הביקורת לא איתרה בקובץ הפעולות תיקים שבהם ננקטו הליכי גבייה אקטיביים בחלוף יותר משנה ממועד שליחת דרישה לתשלום מידי.

5. עיכוב הליכי אכיפה

5.1 סעיף 8(2) להנחיית היועץ המשפטי לממשלה קובע: "...יתכנו מקרים חריגים, שבהם תהא הרשות רשאית להקפיא את המשך הפעלת הליכי הגבייה לפי פקודת המסים (גבייה), לאחר שפתחה בהם, לפי כללים שקבעה בעניין האמצעים שתוקמו לגביית החוב, בשנים לב לגובה ה וב (למעט באשר למשלוח מכתבי דרישה) ובכפוף להוראות הנחיה זו. הדבר המוצדק, בין היתר, במקרים אלה:

1. מצבו הכלכלי או הבריאותי של החייב מצדיק זאת;
2. הנכס היחיד שניתן לעיקול הוא דירת מגוריו של החייב, שהיא גם דירתו היחידה;
3. עיקול הנכסים שנמצאו יגרום לפגיעה קשה בחייב;
4. יש סכסוך בעלות בנוגע לנכס שממונו מבקשים להיפרע;

5. מחקיימת אחת מהעילות שזונוכו בסעיף 7 לעיל;
6. החייב ברח מן הארץ - ובלבד שהרשות ממשיכה לנקוט מזמן לזמן אמצעים כדי לאתרו;
7. המימוש אינו כדאי בשל קיומו של שיעבוד קודם על הנכס שלא משאיר יתרה מספקת;
8. במקרה של זב אזרחי (שמקורו אינו בקנס פלילי) - החייב נפטר ויש קושי לאתר את נכסי העיזבון או את היורשים."

סעיף 7 להנחיית היועץ המשפטי לממשלה מפרט את רשימת המקרים בהם קיימת עילה להשעיית הגבייה: (א) עילות השעייה מכוח דיני התיישנות. (ב) לא עלה בידי הרשות לאתר את החייב אף שנקטה בפעולות סבירות כדי לאתרו. (ג) החייב שוהה בחו"ל או באזור יהודה ושומרון או חבל עזה בנסיבות שאינן מאפשרות פתיחת הליכי גבייה נגדו. (ד) הרשות והחייב הגיעו להסדר לעניין תשלום החוב. (ה) קיימת מניעה משפטית. (ו) הליכים משפטיים לרבות גישור או בוררות. (ז) המתנה לשומת מס הכנסה של קבלנים החייבים במס שבח. (ח) מדובר בחוב מורכב, שיש קושי לזהות בזמן אמת או התגבשותו או היקפו.

5.2 להלן ריכוז מספר התיקים בהם בוצעו עיכובי הליכי האכיפה בשנים 2012-2015:

שנת החוב				שימוש בנכסים
2015	2014	2013	2012	
343	252	45	-	מגורים
168	219			עסקים
511	471			סה"כ

בארבעים תיקים בהם בוצע עיכוב תהליכים ונבחרו באופן אקראי בדקה הביקורת מהי הסיבה להקפאת הליכי האכיפה. נמצא בכל התיקים תיעוד לסיבות המצדיקות את ההקפאה הזמנית של הליכי האכיפה. בסופו של דבר, ככולם המשיכו בהליכי גבייה.

6. הפסקת הליכי אכיפה

- 6.1 במועד פרעון החוב יש לסגור את התיק במערכת האכיפה. מערכת האכיפה הממוחשבת מסווגת לפי תיקי חוב. בכל פעם שמתעדכן חוב (מתוסף סכום לחוב בגין תקופת חיוב חדשה, המחאות שחזרו וכדומה) נפתח במערכת תיק אכיפה חדש. המערכת אינה מאפשרת לבצע פעולות בו-מנית על אותו תיק, ולכן נדרשת פעולה של סגירת תיק קודם והפעלת כל הפעולות מהתחלה בתיק החדש. ו הסיבה לריבוי פעולות סגירת תיק במערכת האכיפה.
- 6.2 הביקורת ביצעה ניתוח של קובץ הפעולות במטרה לאתר חובות ארנונה שטרם נפרעו נכון ל-10.9.15, אך אגף הגבייה הפסיק את הליכי האכיפה לגביית החוב. נמצאו 219 תיקים של מחזיקים בנכסים המשמשים לעסקים בסכום חוב כולל של 5.5 מיליון ש"ח בהם אגף הגבייה הפסיק את הטיפול לגביית החוב. בתיקים אלו לא

נמצא תיעוד להליכי אכיפה משפטית או כל סיבה מוצדקת אחרת להפסקת הטיפול. הביקורת דגמה 14 מהתיקים, כמפורט להלן:

מועד הפסקת טיפול לגביית החוב	שנות החוב	סה"כ חוב ארנונה, בש"ח	מספר מחזיק (שלוש ספרות אחרונות)
29.07.14	2014	15,133	801
29.07.14	2014	1,253	601
28.08.14	2014	48,532	200
08.01.15	2014	5,873	001
13.01.15	2014	5,917	660
08.02.15	2014-2010	2.135	340
08.02.15	2014	1,889	926
08.02.15	2014	5,010	781
08.02.15	2014-2011	605,580	276
24.07.14	2014	3,472	709
18.09.14	2014	1,524	992
10.12.14	2004	5,319	000
03.12.14	2014-2013	2,971	906
29.07.14	2014-2012	6,004	714

בבדיקת המקרים בידי צוות הביקורת, מנהלת יחידת האכיפה וסגנית מנהל אגף הגבייה נמצא כי מדובר בתיקים לא פעילים (בעל החוב אינו מתגורר בנכס) שסגר האגף באופן יזום מסיבות מוצדקות, כגון הגשת השגה או איתור בעלי החברה. עם את, מאחר שהגבייה בפועל לא בוצעה, מערכת האכיפה הייתה אמורה להתריע על קיום תיקים אלו לצורך פתיחתם לנקיטת הליכי אכיפה אקטיביים (לרבות אכיפה משפטית). לפי נציג החברה האחראית על מערכת זו, תיקים אלו לא הופיעו בדוחות ולא טופלו עקב תקלה טכנית של מערכת האכיפה. עם הצגת הממצאים, סגנית מנהל האגף העבירה הנחיות להחיות את הטיפול בתיקים, ובמקביל, החברה האחראית תבדוק את סיבת התקלה.

7. אכיפה פאסיבית

7.1 גבייה פאסיבית היא אחת הדרכים החלופיות לגביית החוב. במקרה זה העירייה אינה פועלת לגביית החוב, אלא ממתנה עד אשר החייב יהא זכאי להחזר כספי ממנה או יפנה לקבלת אישור מהעירייה (כמו היעדר חובות לרשם המקרקעין). לפי הנחיית היועץ המשפטי לממשלה, "אין זה סביר שהרשות המינהלית תנקוט הליכי גבייה מינהליים לראשונה וללא צידוק לאחר שנים רבות, תוך שהיא מעמידה את האזרח, בשל הזמן הרב שחלף, במצב שבו יקשה עליו להתמודד עם מענת החוב... על הרשות לפתוח בהליכי גבייה תוך פרק זמן סביר שהוא קצר מתקופת ההתיישנות האמורה. פרק זמן כאמור, מן הראוי שלא יהיה ארוך משלוש שנים." (תקופת ההתיישנות של תובענות אזרחיות היא שבע שנים).

בפסק דין עיריית חיפה נגד יצחק סלומון בע"מ (עע"מ 8832/12) מ-15.4.15 קבע בית המשפט העליון כי רשות מקומית אשר לא תפעל במהלך תקופת התיישנות לגבות חובות, לא תוכל לדרוש את תשלום החוב במועד בקשת האישור לטאבו.

7.2 בהשוואה שערכה הביקורת בין נתוני המחזיקים בקובץ הפעולות שהופק ממערכת האכיפה נגדם הופעלו הליכי אכיפה מינהלית לבין נתוני בעלי חוב בקובץ היתרות שהופק ממערכת גבייה (ללא חייבים הנמצאים בטיפול משפטי ומידע על כך קיים במערכת האכיפה) לא נמצאו יתרות חוב נגדן לא הופעלו הליכי אכיפה.

נמצא כי באוגוסט-ספטמבר 2015, בעקבות פסיקת בית המשפט על התיישנות החוב כאמור, ביצע אגף הגבייה פעולות אכיפה בתיקים רבים שלא טופלו לפני כן או הטיפול בהם הופסק. נמצאו 43 מחזיקים בנכסים בעלי חוב ארונה בסכום כולל של 333,000 ש"ח שהטיפול הראשוני בהם בוצע באוגוסט 2015, למרות היווצרות החוב שנים קודם לכן. להלן דוגמאות:

מספר מחזיק (שלוש ספרות אחרונות)	חוב משנת	סה"כ החוב, ש"ח
210	2014	10,021
537	2014	7,294
281	2014	5,991
663	2014-2013	30,382
805	2014-2013	18,747
853	2014-2012	13,251
212	2014	3,425
162	2014-2013	7,846
641	2014-2013	5,711
249	2014	2,617
486	2014-2013	3,905

הביקורת בדקה מדגם של 50 תיקים שנבחרו באופן אקראי בהם בוצעו פעולות אכיפה באוגוסט-ספטמבר 2015. נמצא כי בחמישה מהמקרים הליכי האכיפה לגביית החוב הופסקו בשנת 2014 או לפני כן, חרף אי-פרעון החוב:

מספר מחזיק (שלוש ספרות אחרונות)	חוב משנת	סה"כ החוב, ש"ח	הערות
778	2014	3,262	בדצמבר 2014 נדחתה השגת המחזיק ב-2.9.15 נשלחה הודעה ראשונה
909	2014-2012	1,323	ב-20.11.12 נסגר תיק אכיפה ב-4.8.15 נשלחה הודעה ראשונה
661	2014-2013	2,688	ב-23.4.14 נסגר תיק אכיפה ב-4.8.15 נשלחה הודעה ראשונה
390	2014	4,190	ב-4.5.14 נסגר תיק אכיפה ב-4.8.15 נשלחה הודעה ראשונה
896	2014	20,402	ב-8.6.14 הוסר עיקול בנק בהנחיית מנהל האגף ותיק האכיפה נסגר ב-2.9.15 נשלחה הודעה ראשונה

8. הודעות על חוב

8.1 סעיף 8.1 להנחיית היועץ המשפטי לממשלה קובע: "על הרשות להודיע לחייב על קיום החוב אחת לשנה."

8.2 בסעיף 8.2 להנחיית היועץ המשפטי לממשלה בנושא הקפאת הליכי גבייה נקבע: "על הרשות - אם החליטה להקפיא או להשהות את הליכי הגבייה - לשלוח לחייב הודעה על הקפאת החוב וכן הודעה, בתדירות שלא תפחת מפעם לשנתיים, לפיה חובו עדיין קיים וממשיך להצטבר, וכי הרשות שומרת לעצמה את הזכות להמשיך ולנקוט בהליכי הגבייה, על פי שיקול דעתה, ולכל המאוחר לכשתוסר המניעה."

8.2 הביקורת ערכה ניתוח ממוחשב של קובץ הפעולות לאיתור בעלי חוב שלא נפרע נכון למועד הבדיקה (10.9.15) שלא נשלחה להם הודעה על קיומו של החוב במהלך שנתיים ברצף.

נמצאו 2,476 בעלי חוב בנכסים המשמשים למגורים⁶ בסכום כולל של 180 מיליון ש"ח שלא קיבלו הודעה על קיום החוב במהלך שנתיים ברצף. סגנית מנהל אגף הגבייה מסרה לביקורת כי בשובר לתשלום בגין חיובי ארנונה מצוין כי למחזיק בנכס קיים חוב ארנונה בגין תקופות החיוב הקודמות. הביקורת מציינת כי לא נשלחות הודעות חיוב לחייבים שאינם מתגוררים בנכס בגינו נוצר החוב ולכן אגף הגבייה אינו פועל בהתאם להנחיית היועץ המשפטי לממשלה.

תגובת מנהל אגף הגבייה:

"הליכי הגבייה מתחילים בהודעה ראשונה לחייב, כך שלמעשה החייב יודע על החוב באמצעות הדרישה הראשונה, וזאת מלבד ידוע על החוב במסגרת שוברי התשלום העוקבים לאחר החוב וכן מכתבים שנשלחים מעת לעת על ידי יחידת האכיפה במידת הצורך והעניין בסיוע יועץ משפטי. סעיף 8.2 להנחיות היועץ המשפטי לממשלה מתייחס אך ורק לגבי השהייה או הקפאה של הליכי גבייה."

"יש לתקן את הפסקה נוכח תגובת מנהל האגף ביחס לכך שהנחיות היועץ המשפטי לממשלה רלוונטיות בקשר להשעיה או הקפאה של הליכי הגבייה."

הביקורת מעירה כי הבדיקה אמנם התייחסה לשליחת הודעה על קיומו של חוב אחת לשנתיים, אך הנחיית היועץ המשפטי (סעיף 8.1) מתייחסת להודעה על קיום חוב מכל סוג, אחת לשנה.

9. יתרות זכות

9.1 נכון ל-10.9.15, נמצאו 1,151 מחזיקים בנכסים להם קיימות יתרות חוב בגין ארנונה, ובמקביל, יתרות זכות בגין תקופת ארנונה אחרת, באותו נכס.

9.2 לעניין זה מסבה הביקורת את תשומת הלב להחלטת בית המשפט מ-11.10.15 לאשר הגשת תובענה ייצוגית כנגד עיריית פתח תקווה⁷, בטענה שהרשות "אינה משיבה

⁶ ברשות הביקורת היה מידע מתאים לביצוע הבדיקה רק בנוגע לנכסים המשמשים למגורים.
⁷ הליך של בקשה לאישור תובענה ייצוגית הוא הליך מקדמי אשר בית משפט נדרש לו על מנת להכריע בשאלה האם יש מקום לדון בתובענה שהוגשה במסגרת ההליך של תובענה ייצוגית.

לנישומים תשלומי חובה שנגבו ביתר, בין בהשבה ובין בקיזון, אף שהיא רושמת בגינם יתרת זכות לטובתם. כמו כן, היא גובה ריבית מיתרות חובה מבלי להתחשב ביתרות הזכות. בנוסף, עליה להשיב את יתרות הזכות בצירוף ריבית... המשיבה מבצעת החזרים של עודפי גבייה רק בעקבות פנייה של תושב להחזרת כספים, וההחזר כרוך במילוי מופס ומסירת פרטים על ידי המבקש. כאשר הנישום אינו יוזם פנייה לקבלת ההחזר, לא נעשה החזר והמשיבה מחזיקה בכספים. על המשיבה ובה להשיב את תשלומי היתר בצירוף ריבית פיגורים על פי סעיף 6 בחוק הרשויות המקומיות (ריבית והפרשי הצמדה על תשלומי חובה) תש"ם-1980".

אמנם, מדובר בשלב אישור התובענה הייצוגית בלבד ובית המשפט טרם הכריע בסוגייה המשפטית, אך כאמור, ההליך נשוא התובענה רלוונטי אף לעירייה. סגנית מנהל אגף הגבייה מסרה לביקורת כי האגף מטפל בכל יתרות זכות, באמצעות שליחת הודעה לזכאים והחזרת הכספים. קיים קושי באיתור הזכאים ובוצעו כבר מספר סבבים של תשלום כספים שהקטין בכ-30% את יתרות הזכות.

תגובת מנהל אגף הגבייה:

"כנגד העירייה מתנהל הליך תובענה ייצוגית בנושא השבת יתרות זכות... וטרם ניתנה החלטה בבקשה לאישור התובענה כנגד העירייה. מלבד החלטה בתיק של עיריית פ"ת, ישנן שתי החלטות אחרות של בתי משפט מחוזיים אחרים, עם קביעה אחרת מזו שבעניין עיריית פ"ת, וסביר להניח שהנושא יוכרע סופית בבית המשפט העליון.

נושא יתרות הזכות נבדק מעת לעת ע"י כל גורמי המקצוע, ולא תמיד היתרות מוצדקות, אזי העירייה פועלת ככל שביכולתה להודיע על כך לנישום, או לקזז אם יש יתרות חוב במקביל."

תגובת סגנית גזבר להכנסות:

"האגף מטפל בכל יתרות הזכות בכמה מישורים: הן בצורה יזומה באמצעות הפקת דוחות אחת לתקופה, הן כאשר הלקוח פונה והן כחלק מביצוע פעולת גבייה/שומה כלשהי (כמו מתן הנחה). האגף בודק בשלב ראשון את נכונות יתרות הזכות ורק לאחר שנמצא כי מדובר ביתרת זכות מוצדקת פועל להשבת הכספים לנישום אם באמצעות החזר כספי או קיזון מיתרות חובה בהתאם ליידוע הנישום. לא תמיד ניתן לאתר את הנישום. ישנן חברות שאינן פעילות, שותפויות לא רשומות שיש צורך בהסכמת כל השותפים בכדי להחזיר את הכסף, חברות בכינוס נכסים ועוד בעיות רבות. בכל מקרה, האגף פועל לאתר את הנישומים ולבצע את ההחזר הכספי."

10. בדיקת תלונות בנושא גביית חובות ארנונה

10.1 מספר משלם (שלוש ספרות אחרונות) 843

ף התלונה מ-12.3.15: המלין, בעל הנכס, קיבל דרישה לתשלום חוב ארנונה בסך 17,500 ש"ח בגין השנים 2002-2003. לטענתו, כבר בשנת 2003 הסדיר את החוב בעירייה לאחר שהתברר כי לא בוצעה החלפת משלמים בספרי העירייה - מבעל הנכס לדירת שהתגוררה בנכס באותה תקופה. את, לאחר שחזרו המחאות

שמסרה לעירייה הדיירת שהתגוררה באותה תקופה בנכס. לטענת המלין, הוא לא קיבל במשך 11 שנה הודעה על קיום החוב.

ף בדיקת התלונה :

בתקופה האמורה לא בוצעה החלפת משלמים ובעל הנכס רשום כמחזיק בדירה. בסוף שנת 2004 העבירה העירייה את ההמחאות שחזרו לטיפול עורך דין והפעילה הליכי אכיפה משפטית כנגד מושכת ההמחאה. בשנת 2008 לאחר שהליכי האכיפה המשפטית לא צלחו, הוחזר הטיפול לאגף. משנת 2008 ועד שנת 2015 לא אותר תיעוד כי בוצעו הליכי אכיפה לגביית החוב מבעל הנכס. מנהלת יחידת אכיפה באגף מסרה לביקורת כי בשנים 2010-2012 שלחה העירייה מכתבים לתושבים בעלי חובות. עם את, לא אותר תיעוד למכתבים שנשלחו לבעל הנכס.

נמצא כי המלין ביצע תשלומים בגין הנכס ב-1.6.98 וב-25.1.00. כלומר, לפי רישומי העירייה, בעל הנכס לא שילם את החוב בשנים 2003 או 2004. מבדיקת הביקורת עולה כי בשנים האחרונות השתנה הטיפול בחובות כך שהמחאות חוזרות מטופלות במסגרת חוב הנכס ולא כטיפול בהמחאה בלבד.

תגובת מנהל אגף הגבייה :

"כל פעולה של מחיקת חוב הנה חריג שבחריגים, ונעשית רק לאחר קבלת ייעוץ והנחיות מתאימים מהיועץ המשפטי לאגף... הייתה תכתובת לאחרונה בעניין משלם מס' 843 בה פורטה עמדתה של העירייה, וראה לעניין זה מכתבו של ראש העירייה למשרד מבקר המדינה מיום 26/1/16 ומכתבי מיום 19/4/15 - שני המכתבים מצ"ב. האגף פועל על פי כל דין, נעזר ביעוץ משפטי באופן תדיר ושוטף, ובמקרה זה עומדת העירייה על פירעון החוב במלואו."

"בין השנים 2006-2012 נשלחו דרישות ובוצעו פעולות אכיפה... פרט לכך נשלחו מכתבים לכל החייבים : מאחר ומדובר במערכת ישנה לא נסרקו המסמכים."

10.2 מספר משלם (שלוש ספרות אחרונות) 677

ף התלונה מ-12.1.14: המלין, בעל הנכס, השכיר את הנכס החל מ-1.2.10, אך עקב שיפוצים נכנסה הדיירת לדירה כעבור שבועיים. לטענת המלין, העירייה לא שינתה את פרטי המחזיק בנכס לדיירת, אף לאחר שביקר במשרדי העירייה, לטענתו, ב-22.10.10 לצורך עדכון הפרטים ברשומות העירייה. ב-31.10.12 הוצא לבעל הנכס צו עיקול בגין חוב ארנונה משנת 2010 בסך 16,905 ש"ח. את, אף שלטענת המלין, לא היה ידוע לו על קיום חוב. ב-8.11.12 הגיע בעל הנכס למשרדי העירייה בליווי הדיירת. לטענתו, רק לאחר פגישות עם גורמים שונים בעירייה ושיחות ארוכות נרשמה הדיירת כמחזיקה בנכס לצורך חיוב ארנונה. עם את, לדבריו, מנהלת יחידת שומת מגורים באגף הגבייה סירבה להעביר את החוב הקיים נכון לאותו מועד על שם הדיירת, והוא נאלץ לשלמו כתנאי לטיפול בהנחת ארנונה המגיעה לדיירת. המלין פנה לעירייה על מנת שהעירייה תחזיר לו את הכסף ששילם לכיסוי החוב ושתפעל לגבייתו מהדיירת.

ף בדיקת התלונה: לא נמצא תיעוד לבקשת המלין להעברת הנכס על שם הדיירת שהחזיקה בו בתקופה בה נוצר החוב.

סעיף 325 לפקודת העיריות (נוסח חדש) קובע: " דל אדם ביום מן הימים להיות בעלם או מחזיקם של קרקע או של בנין שהוא חב עליהם בארנונה לפי הוראות הפקודה, ימסור הוא או נציגו הודעה על כך בכתב לעירייה ולאחר מכן לא יהיה חייב בשיעורי ארנונה נוספים..."

כלומר, האחריות למסור הודעה בדבר החלפת מחזיקים חלה על בעל הנכס והשוכר. כל עוד לא נמסרה הודעה על כך לעירייה, חיובי ארנונה ישלחו למחזיק שהיה רשום ונכס וחוב בגין חיובים שלא שולמו יחול עליו.

מנהלת יחידת שומת מגורים הסכימה ב-8.11.12 לרשום את הדיירת כמחזיקה בנכס החל מתחילת שנת 2012 על מנת לאפשר לה לקבל הנחות בארנונה. רישום רטרואקטיבי של מחזיק בנכס אינו מקובל, אך היא עשתה את במטרה להיטיב עם הדיירת.

נמצא כי העירייה נקטה הליכי אכיפה לגביית החוב משנת 2010 החל ממאי 2010 ולבעל הנכס נשלחו הודעות על קיום החוב ודרישות לתשלום מידי:

מכתבים שנשלחו	תאריך
הודעה ראשונה	09.05.10
דרישה לתשלום מידי	06.06.10
דרישה לתשלום מידי	16.11.10
דרישה לתשלום מידי	16.01.11

המלצות

1. מומלץ לבקר באופן שוטף את הליכי האכיפה באמצעות אפיון ושימוש בדוחות בקרה ממוחשבים, כגון דוח לאיתור תיקים שבהם בוצעו עיקולי בנקים ללא הפקת דרישה לתשלום מידי ודוח עיקולי בנק שלא הוסרו.

תגובת מנהל אגף הגבייה:

"קיימים דוחות בקרה, וחברת מיקור חוץ אף פועלת עבור העירייה לביצוע פעולות בקרה שוטפות והפקת דוחות בקרה, וחבל שהדבר לא נבדק ולא נכתב. יש למחוק המלצה זאת."

הביקורת מדגישה כי לאור העובדה שבניתוח קובץ הפעולות אותרו 142 תיקים בהם בוצעו הליכי גבייה אקטיביים ללא העברת דרישה לתשלום מידי לחייב והדבר נבע, לפי נציג החברה האחראית על המערכת, מתקלה טכנית, יש להפיק דוחות בקרה שיאתרו מקרים אלו.

2. יש לבדוק כל אחד מ־215 התיקים שאיתרה הביקורת ככאלו שהליכי האכיפה הופסקו ולא החלו מחדש, ולנקוט בהליכים המתאימים לגביית החובות (בסכום כולל של 5.5 מיליון ש"ח).

תגובת מנהל אגף הגבייה:

"בטיפול".

3. מדי שנה, יש להפיק דוח בקרה לאיתור יתרונות חוב שלא טופלו במהלך השנה השוטפת.

תגובת מנהל אגף הגבייה:

"הדוח המוזכר מופק לעתים גם שלוש פעמים בשנה. יש למחוק את ההמלצה."

215 המקרים שאיתרה הביקורת במערכת לא נמצאו במסגרת דוחות בקרה שמנהל האגף מסר בתגובתו כי מופקים שלוש פעמים בשנה. מאחר שמדובר בבדיקה בסיסית שחובה לדעת הביקורת לבצע, על האגף לבחון את איפיון הדוחות על מנת שמקרים אלה לא ישנו.

✓ בישיבת הצוות לתיקון ליקויים נמסר כי המלצות 1-3 מבוצעות.

4. לאור העובדה שנמצאו מקרים בהם לא נשלחו הודעות חיוב אחת לשנה לחייבים שאינם מתגוררים בנכס גgiנו נוצר החוב, בניגוד להנחיית היועץ המשפטי לממשלה, ממליצה הביקורת לשלוח מדי שנה הודעה לחייבים על אודות קיום החוב, ללא קשר להליכי אכיפה המנוהלים במערכת האכיפה. המידע יופק ממערכת הגבייה.

✓ בישיבת הצוות לתיקון ליקויים נמסר כי ההמלצה תבוצע.

